

Paulus mo surat Efesusk de Kristen zi hip

1 Efesusk de Alap hon de ètal gwesin zi hip, men zen Yesus onak tatem èzauk gwenanke, Paulus onakon. Alap mo dwam gwibin sin ki lwak, zep Yesus Kristus asa dam tasiki– zère hap de olsa dikim gol halada gwen hapye.

² Dawem! Nère mae mo Bian Alap ne Bian Yesus Kristus ne sa kwasang-kwasang zemka mamkam ebe mae hap ol gwizimdi. Hen nen zère nik mo taha terenak esa lowehe gwer.

**Mae hap de ol: Èngaya gwen hap dena,
zen kitak Kristus hun de zeraha-en gwen
nakan nèbe mae hap hata gwizimnin.**

³ Nen Bian Alapsa boltere tan, Bian Yesus Kristus mo Biansa, sap nen mese Kristus hun èraha-en gwek. Zen zep ngatan zi mo lang nakon nèbe mae hap enho nakon dikim èngatan gwen hap dena sul sonenkam ing ta sone gwizimnira. ⁴ Sap Zen mes auhu-kamana ansa de yang gulsun srèmnak nèsa anakan dam tasibirki, “An zen sa are mo Tane naban de zeraha-en gwenkam are mo nwenak èdakastil hen enho kles gwesin srèmkam lowehe gwer.” ⁵ Sap Zen Zèn nèsa kwasang gwibiridaka, zep nonol lonesen nakon mes ki nèsa anakan kalang gwibiridaka, “An zen sa are mo Tanena Yesus mo syala kon are mo hanan tabin walas hap èliwehe gwer.” Zen kitak zère mo hamal hap de kalang gwe gun sun ki lwak. ⁶ Zen in zep, tingare zini sa zèno bosena teip nulsuk gweblal, sap Zen mes zère mo sèrkam de kwasang-kwasangna kirekam goltreizimki. Zère mo dang tininak de Walasna Kristus hun de zeraha-en gwenkam, Zen dekam kwasang-kwasangna insa nèbe mae hap totoresa gol gwizimnira. ⁷ Sap nen de Kristus hun zeraha-en gwenkam, dekam nen ema okamanak de karek-karek nakon èhil gwe hana gwenan, hen nèno mae mo

kirekam-kirekam karekna man nöp tap gulsuk gwizimnira. Sap Tane zik mo kala in dekam nesa ngan tasik gwibirida– men zen te-lidak son nakon wet soblakke. An kitak Alap zere mo serkam de kwasang-kwasang nakon ki kirekam lwak, ⁸ zep totoresana nebe mae hap kwasangna sabak gulzimki. Alap, eiwa, serkam de enlala blal tanganna hen kitak tame gul gwenda, ⁹⁻¹⁰ Zen in zep angkam zere mo hamal hap de kalang gwe gunnu insa goltreizim'ira. Zen desa menkam man zi hip aning gul gwizimki. Hwena Zen hen orep mes anakan kalang gweka, “Kim de ano kalang gwen yaklanak zau'uk, dekam asa are mo Tanena zer sonezim– zeno mae mo karek-kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip. Zep Deban de zeraha-en gwen wenyana, desa kitak aha-erenak asa siri gulsul– sap ngatan zi mo langnak de wenyana hen okamanak de wenyana. Kristus Zen sa kitak nol gwibiridala.”

¹¹ Mensa Alap kalang gwe guku, “Ee asa kiresa are mo walas hap golzim,” zen hwena kitak Kristus hun de zeraha-en gwenkam nebe mae hap hata gwizimnin. Sap Alap nonol lonesen nakon kirekam dep nesa kalang gwibiridaka, hen Zen kitak kirekam syal gwe-gwibi'ira– dekam dikim zere mo dwam gwibin sin kitak jowen hap. Zeno dwam gwibinni, zen an zen: ¹² Nen an zene nonol Kristussu blol ebla'an, tingare zi de nesa hlaludankam zen dikim hen Alap mo bosesa teip gulsublun hap. ¹³ Zen in zep hendep Alap mo kalangna ebe mae hap kirekam lwak. Em kime eiwa de ol dawemna esane gwek, emsa de ngaya tabin hip dena, em dekam zebe Kristussu laibliblak. Zep in kime Kristus hun kirekam eraha-en gwek, Alap dekam zep eno mae mo enhonak aha-en aha-enkam anakan ale tabir-zimki, “Em an ano bi gweblanna.” Maekam ale tabir-zimki– zere mo Enhosa de ing ta sonezimdinkim, men kirekam sap orep gu-gubirida gwekake. ¹⁴ Alap Zen anakare gu-gubirida gun nuban zere mo Enhona nebe mae hap ing ta sonezimki, “Ee asa lamkam ebe mae hap tingan sul sonezim– mensaä are mo bi gwibiridan walas hap kalang gwe gukye.” Zep Bian Alap kim de kawesin nikon tingan gwiswe sone'anka, zen dekam sa ki lwal. Dekam kitak Ngatan Zini Alap mo bose ensa esa teip ulsuk gweblal.

Paulus kim Efesusk de Kristen zi hip Alapsa abe takake:

¹⁵ Zen in zep, ëe kimë emsa anakan salbiridak, “Zen man Bian Yesussu daïbli'bla'an, hen tingare Alap hon de ëtal gwesin wenya man kwasang neibirida gwenan,” ¹⁶ ëe dekam zebë ebon mae onakon zausun srëmkam Alapsa anakan gu sone gweblanan, “Em asa sam ta gwenda.” Zep ëe homë Alapsa de gu sone gweblankam emsa eititi gwibirida gwenan. ¹⁷ In zebë Ngatan Zini Bian Yesus mo Bian Alapsa anakan ebe mae hap abe ta tine gwenan,

“Bian, ere mo Enho nakore enlala blala ing ta sone gwizim– hen Emsa dikim dawemkam tame tan hap denaye. ¹⁸ Hen Bian, dikire zëno mae mo enhona ëngatan gwizimk– dekakim anakan tame nul gwëk, ‘Ëe kiresa asa Bian onakon hla kul– Zëna men zep nësa kwang guludakaye.’ Hen Bian, Emki enho nakon anakan hleng sosubirida gwen, ‘Kirekam-kirekam dawemna mensa Ena ngatan zi mo langnak ere mo hlil irin zi hip hamal gulzimki, zen hë'ho gwibin tanganna.’ Zen dekam sa anakan hen tame nul, ‘Eiwa, nen esa lamkam ulin. Molye ulin srëm gwëk.’ ¹⁹ Bian, dikire hen ere mo sërkam de sosonna tame nul gwëk– men desa Ena Yesussu de taïbli'blan wenya kip gol gwizimniraye. In eiwa.”

Sërkam de sosonna in Bian Alap mes nëbe mae hap goltreizimki– ²⁰ in kim Kristussu tïn nïkon ngaya takake. Dekam zep hëndep Desa gulk'nen tangan drëne seka– zëre mo dam taha san dekam. ²¹ Zep eiwa teipsin tanganna, Kristus Zë-en. Desa de kwë tanna hom tangan– tingare irik gin nïkon, sap hen tingare teipsin-teipsin zi nïkon, sap ngatan zi mo langnak de lowehe gwen wenya kon, sap hen angkam de okamana awe de lowehe gwen wenya kon, hen sap lamkam de okama ësenak de wenya kon. ²² Zep Alap mes kitak Kristus mo tahanak kang gulku, in zep anakan gubluka,

“Em an tingare Kristen zi mo nola Zen. ²³ Kitak de Kristen zini, Zen ere mo taha-tana mo kim sa okamanak lowehe gwer– san de ere mo timni kiye.”

Zen in zep Kristus zëre mo timni insa hëndep tingare okama naban sul sone gwenda.

**Nen mese apdekam Yesus mae
han tïn nïkon ëngaya gwek:**

2 Nen menkam tok-tok makare nike lowehe gwek, sap dekam karek ensae ulin halasen gwek, hen Alap mo dwam gwibin srëm sane lowehe gwek. ² Sap nen dekam auhu-kama zi mo enlala karek-karek sane ang ta gwek, hen dowal mo kigisae betek ë gweblak– men zen gulk de dowal-dowala irik gi'irake, men zen eihe nasen gwenanke. Zen in zen angkam golësyal ta'ara– zini men zen Alapsa betek nëbla srëm gwe-gwe'anye. ³ Orep nen hen deban mae apdenak– auhu-kama zi mo holehle san de ang ta gwenna, hen nëre mae mo tim nikore dwam-dwam san de ang ta gwen naye. Zep nen hen dekam Alap mo jalake lowe he'ak– in kirekam tïngare ahakore zini lowehe gwe'anke.

⁴ Hwëna eiwa, Alap mo kwasang-kwasangna mam tanganna, zep nësa sërkam kwasang gwibiridaka. ⁵ Sap menkam nen an hen nëre mae mo karek-karek nakon tok-tok makare nike lowe he'ak, hwëna Alap Kristus mae han apdekam nësa ngaya tabirki– Kristussu kim tïn nïkon ngaya takake. Zep nen Alap mo kwasang en nakone ki ëngaya gwe'an. ⁶ Sap Yesus hun de zeraha-en gwen wenyä nësa mes Alap Deban mae juwen zi mo lang nakon kap gul aneka. Zep nen angkam san de Yesus de nësa teipsin-teipsin zi makan ngatan zi mo langnak apdenak golëteinikirinni kiye. ⁷ Zen insa kirekam kitak syal gwibirki, zen dekam de nësa ngein sin de kama ësenak anakan golëtrë gwen hap, “Em an zen are mo kwasang-kwasang nakon de ëngaya gwen wenyaye.” Sërkam de kwasangna in, zen Kristus ensa de zeraha-en gwen nakon esa ki hla kul.

⁸ Zep nen mese Alap mo kwasang-kwasang nakon ëngaya gwek– in kime Yesussu laiblihlakke. Nëre mae mo syala kon home ëngaya gwe'an. Zen Alap totoresa nëp gol gwizim'ira. ⁹ Nen home mae ba maena syal eibik– dekam de ëngaya gwen hap denaye. Zep toton nara dep?– bola-bola gwenna. ¹⁰ Nen an sap diki Alap mo syal gwibin zi. Kristus hun de zeraha-en gwenkam, dekam nen san de ëse yang tabinni. Nen in zebe dawemna syal ei gwibirin– men kirekam nëbe mae hap orep kalang gwe gukuye.

Kristus onakon nen mese äaha-en gwek:

11 Zep em in zene Yahudi srëm zi ausu nakon ësaltik, emki ansa enlala gwe-gwibin: Emsa man Yahudi zini nenbirida gwenan, “Zen to mip blom tasibin srëm zi.” Sap Yahudi zini zen zère mae mo to mip blom tasibinni insa boltere nul gwenan. Hwëna zen sap zère mae mo tim ennak de syal. Enhona dekam hom wet gwesik gwizim'ira. 12 Em menkam home Kristussu tame la'ak. Dekam em home Alap mo hliil irin zinik bitü gwe'ak. Zep em dekam okamanak awe Alapsa de tame tan srëm nike lowehe gwek, hen em anakane eenlala gwe-gwek, “Ëngaya gwen hap dena mensa Alap zère mo hliil irin zi hip gu-gubiridaka, ëe molyë desa ulink.” 13 Zep em menkam Alap onakon hen zère mo hliil irin zi nikon langanake lowehe gwek. Hwëna angkam em mese Kristus hun ëraha-en gwer, hen Zen mes zère mo kalkam de ngan tasibinkim Alap onak dep emsa zon guludaka.

14 Zep Kristus Zën mes nësa glaing gilkü, Yahudi zi niban Yahudi srëm zi niban, hëndep Zen mes nësa zère mo timnik aha-en gulku. Sap menkam Yahudi zi niban Yahudi srëm zi niban bëjen siri gwen. Hwëna angkam jal-jala men zen lang zip son makan nësa kles sok, desa mes Kristus jek-jak gulku. 15 Maekam jek-jak gulku: Zère mo timsi de golgunkum. Zen kim tilki, Zen dekam zep Musa mo titi tabin ola kitak nëbe mae hap sul sonezimki. Zep nen de angkam etan desan ang tan hap hom dakasti'in. Menkam Yahudi zini Musa mo ola in kon anakan dam nulsuk gwek, “Yahudi srëm zini bëjen Alap mo nwenak ëoto gwesin.” Hwëna angkam Kristus mes dare hlikna insa zère mo timnik aha-en gulku– san de aha-ere zi aususa de yang tabinni kiye, nen kime kitak Zère han ëraha-en gwekke. Zen dekam zep hliwenna in kon nësa umlae tabirki. 16 Zëno te-lidak sonnak de tinni in, Zen dekam nëno mae mo hliwenkam de lowe henna insa aha-en gulku– dekam de Alap onak zère mo tim makan lowehe gwen hap. Hen nëno mae mo gil-gilkim de lowe henna in dekam zep goltiki. 17 Zen in zep Kristus aha-ere enlalakam de lowehen hap de ol dawemna ansa nëbe mae hap golhatazim zika– sap orep de Alapsa tame tan zini abe mae hap, hen sap Alapsa de tame tan srëm wanya ebe mae hap. 18 In zep Kristus onakon, sap Yahudi zini ëe, hen sap Yahudi srëm zini em, Bian Alap onak hatankam– sap

Kristus mes Alap mo Enhona kitak nëbe mae hap hlë ta sonezimki.

¹⁹ Zen in zep em Yahudi srëm zini, em angkam zi mo ënak de ëmas gwinzin zisi hom, hwëna em an hen angkam lang bi tanganna– apdekam Alap mo hlil irin zi nibanye. Em mese lalak wenya in han ëiye gwëk. ²⁰ Nen an san de Alap mo gol. Men zen gola in mo moko makan ënwe-mase gwe'an, zen Kristus mo dam tasibin zi, hen Alap mo Enho nakore olsa de ayang gul gwizimdin hip de zi. Kristus Zëna, Zen ngirin bol tenya Zen.^a ²¹ Nen de deban zeraha-en gwenkam, dekam zebe ënwe-mase gwe'an– san de Alap zëre hap de golsa de ayang tabla song gwenna kiye, zao de lalak Zini Alap Zën gwë gwen hap. ²² Yahudi srëm zini, em hen Kristus hun de zeraha-en gwenkam dekam ema hen gola iwe de gol te makan ënwe-mase gwe'an– men zëwe Alap zëre mo Enhona gwë gwe'arake.^b

**Mae hap de ol: Paulussu Alap Zën
dam tasiki– Yahudi srëm zi sin de ol
dawemsa gol halada gwen hapye.**

3 Zen in zebë ëe, Paulus, bwina an kon Yahudi srëm zini ebe mae hap Alapsa abe ta gwenan. Sap asa Kristus hup de jal hap bwina awe tak daink, sap ëe ama zëre onakore ol dawemna insa ebon mae osan dep gol halada gwëk. ² Ena mese ki anakan ësak, “Alap Zen ki zëre mo sërkam de kwasang-kwasangkam asa dam tasiki,” zep ki syala insa abe hap wei yul soneblaka– emsa dikim mas gwibirida gwen hapye. ³ Men kirekamë lure nakon suratnak awe betek enkam ale gul– Alap mo kalangna mensa menkam aning gul gwëka, desa mes ki abe hap goltrëblaka. ⁴ Suratna ansa de baca gunkum, esa ki hen dam ulsul– Kristus hup de ol aning gunnu insa, men kirekamë aena dam gulsukye. ⁵ Orep Alap Zëna hom goltrei gwizimki, hwëna angkam zëre mo Enho goltrei gwizim'ira– Kristus mo dam tasibin zi hip, hen zëre mo Enho nakore ol ayang gul gwen zi hip. ⁶ Zen a desa mo tingare zi hip aning gulzimkiye: Yahudi srëm zini ol dawemna an san de hen ang tankam, zen dekam sa hen hë'ho gwibin tanganna nulin– mensa Alap zëre mo hlil irin zi hip golzim'inkaye. Zep angkam Yahudi zi niban Yahudi srëm

---

^a 2:20 Mrk 12:10, Luk 20:17, Kis 4:11, 1Ptr 2:6-8

^b 2:22 1Kor 3:10-17, 1Ptr 2:4-5

zi niban aha-ere tim makane lowe he'an. Zen angkam apdenak Alap mo gu-gubiridan ola Kristus onakon nulin'in.

7-8 Zen zep Alap zère mo kwasangna sèrkam abe hap golblaka– ol dawemna ansa de Yahudi srèm zini ebon mae osan gol halada gwen hap de syala kim abe hap wei yul soneblakaye. Hèndep dekam zep zère mo sosonna abon onak sèrkam syal gwe-gwek. Tingare Alap mo irik gin zi nikon, èe an zen tangan– otde tangannak de zi niye. Hwèna Zen Zèn ki owas hap zère mo kwasang-kwasangkam syal yala ansa abe hap wei yul soneblaka. In zebè anakan de gol halada gwen hap syal-syal gwe-gwenan, “Kristus onakon de hë'ho gwibinni, zen sèrkam de yawal tanganna, hèndep zini nen bëjen sul sonenkam tame gun.” 9 Asa hen man dam tasiki– èe dikim anakan tawa tabiridanda gwen hap, “Alap men Zen tungan yang tabirki, men kirekam orep kalang gwe guku, angkam man Kristus onakon goltreizim'ira.” 10 Alap man orep kalang gwe guku– dekam de ngatan zi mo langnak de teipsin-teipsin wenya kip zère mo sèrkam de enlala blalsa zertreizimdin hip. Zep hèndep angkam nësa man anakan golètreizim'ira, “Emki hlauludan. Yahudi zi niban Yahudi srèm zi niban angkam aha-ere jematkam lowe he'an.” 11 Alap zère mo nonol lonesen nakore kalangna kirekam lwak, in zep hèndep nère mae mo Bian Yesus onakon nësa kirekam aha'en gulku. 12 Zen zep Yesussu de taibliblankam zeraha-en gwenkam, nen dekam zebe airin srèmkam Alapsa abe la gwe'an. Sap nen ema hen anakan tame ul gwe'an, “Zen eiwa sa asa dokwak tala.” 13 Zen in zep èe ama emsa gubirida'an: Èe ansa jalom èk tihinak awe gwè'an, zep bahem enlalana èdowe hanan. Sap èe Kristus hup de ol dawemsa de golasas gwe-gwen habè bwinak awe gwè'an. Hen em mese ola insa laiblibik, zep èe an hen eno mae mo dawem habè zè gwè'an.

**Paulus kim Alapsa abe takake– Efesusk de
Kristen zi mo enhosa de tatete tazimdin hip:**

14 Zen in zebè Bian Alap hap zère mo nwenak boklena kom so gweblanan, 15 men Zèbon onak tingare zi ausu mo ausuna lwa'anke– sap ngatan zi mo langnak de wenya, hen sap okamanak de wenya. 16 Èe zebè anakan abe ta gwenan, “Bian, Emki ere mo ngatan zi mo lang nakore sèrkam de kae-kaena gol gwizimdin– dekakim ere mo Enho

naban de zergwë gwenkam enho nakon êtatete gwe zahek. ¹⁷ Zen man Kristussu daïbli gweblanan, in zep dikire Zen enho nakon golëgwë gwek. Zëno kwasang-kwasangna dikire hen dawemkam tame nuk, hen dikire zao en tatem ëzauk gwek. ¹⁸ Bian, dikire Efesusk de wenya hen tîngare ere mo hlil irin wenya Yesus mo kwasang-kwasangna insa tame nuk– yakna, blala, olk san dep, hen gulk sun dep. Zen sêrkam de yawal tanganna. ¹⁹ Ëe sap zini ama kwasangna insa de kitak tame gun hup ëalp gwe-gwe'an, hwëna molyë kitak tangan tame uk. Hwëna Bian, dikire Kristus mo kwasangna zëno mae mo enhonak beya gwek, hêndep zep ere mo Enho naban sosen naban dikire zëno mae mo enhonak sowe henkam nola gwek.”

Ëe kirekamë ebe mae hap Alapsa abe ta gwenan.

²⁰ Zep dikire kitak Alapsa boltere dak, sap zëno sosonna nëbon mae onak sêrkam tangan syal gwe-gwenan. Nen sap betekkame hen tame gun srëmkame zëre mo sosen hap abe la gwenan, hwëna Zen mam tangankam nêp gol gwizimnira. ²¹ Dikire tîngare Kristus hun de zeraha-en gwen wenya Bian Alap mo bosena hêndep denaban teip nulsuk gweblak– sap angkam de zeraha-en gwen wenya, sap hen lun kore wenya. In eiwa tangan!

Kristus mo tim makan de okamanak lowehe gwen hap de ol:

4 Zen in zep, ëe Bian Yesus hup de jal hap de bwinak gwën zini ama emsa titi tabi'in: Em Alap mo hlil irin zi mo kim lowehe gwek, sap Zen eiwa mes emsa hen hlil inki. ² Enlala betekkam hen sae-saekam lowehe gwek, hen bahem nabakam jal ta gwen. Zi mo gwënsa de sin-sin gwen naka hlaulblunna, desa kwasang naban em zergwë gwen. ³ Dawemkam em ëalp gwe-gwen– aha-ere enlalakam eka lowehe gwek. Sap em mese Alap mo Enho de emsa ing gwe hebiridankam enho nakon ëaha-en gwek.

⁴ Sap nen angkam aha-ere tim makane lowe he'an, hen Alap mensa zëre mo Enhona zerzimki Zen aha-en. Hen mensa Alap nësa de kwang gulu dankam gu-gubiridaka, dawemsa de lamkam golzimdin hip dena, nen desa kitak esa hla kul.

5 Hen nëno mae mo Teipsinnï Bian Yesus, Zen aha-en.
 Hen nëno mae mo taïblïbinni aha-en.
 Hen hokam de su tabiridannak, nen mese kïtak
 ang tak.

6 Hen nen kïtak aha-ere Alapsae Biankam en
 gweblanan. Zen kïtak nësa teipsibirida'ara, hen
 kïtak golësyal ta'ara, hen kïtak nësa nëre mae mo
 enho nakon golëgwë gwe'ara.

7 Hwëna Kristus mes zëre mo sërkam de kae-kaekam nëbe
 mae hap kïtak sosonna srën-srënkam hli yulzimki. 8 Kirekam
 man tangan Alap mo ëpba ola ban dakastï'in, in zen anakan
 lwakye,

“Zen kim teipsïn hip gulk sun sewe se'anka,
 Zen zëre mo jal zini beyakam tahalebirki,
 hen dekam zep zëre korena kip hë'ho gwibin nika
 hli yulzimki.”^c

9 Alap mo olak insa kirekam lwak, “Zen gulk sun sewe seka,”
 zëno dam gulsunnu, Zen nonol otde tangan san ati gwe ineka–
 hëndep okamana an mo otde tangan san.^d 10 In Zen ati
 gwe ineka, Zen mes etan ngatan zi mo langnak de teipsïn
 tangannak dep sewe seka– dekon de tïngare lang yala ansa
 kara gul ine gwen hap.

11 Zen Zen sosonna nëbe mae hap srën-srënkam kae
 gwe-gwibir-zimmira.

Ahakorena kip zëre mo olsa de aha zi mo lang san
 gol halada gwen hap denaka gol gwizimmira.

Ahakorena kip Alap mo Enho nakore olsa de ayang
 gul gwizimdin hip denaka gol gwizimmira.

Hen ahakon zisi de halen ora san dep dam tasik sone
 gwibin hip de wenya.

Ahakon jemat-jematsa de nol gwibirida gwen hap de
 wenya.

Hen ahakon Alap mo olkam de tawa ta gwibin hip de
 wenya.

^c 4:8 Mzm 68:19

^d 4:9 Paulus mo alena awe, dam gulsunnu dan-dan: Ahana, Kristus “okamana
 awe dep ati gwe ine zaka,” ahaksa, “okamana an mo otde san dep ati
 gwe ineka,” enlalana juwen zi mo lang san dep. (1Ptr 3:18-20, 4:4)

12 Zëno mae mo syala in, zen Kristus mo timni nësa dikim syal gwibin hip hen tatete gun hup dena– Alap mo bi gwibiridan wenya nen ekakim dawemsa Kristus mo bose hap syal ei gwibik.

13 Zep zëno mae mo syala, zen Kristus mo timnik de bïti gwen zini nësa dikim anakan tïti ta gwibin hip dena–

Alap mo Tanesa de taïblïblankam ekakim ëaha-en
gwek,

hen tame tankam ekakim sowehek,

hen zeraha-en gwennak ekakim ëzise gwek.

Zen dekam esa hëndep zëno kim lowehe gwer.

14 Zep nen bap nen walas betek mo kim auhu-kama zi mo dërek en san de yasik tabin sin ang ta nasen gwen. Sap men zen kirekam ang ta nasen gwenan, zen hi mo kim men-san an-sankam de ngëp gwe naseran makan ëgwë gwenan. 15 Diki dawemna, eiwa de tangan naka nen kyang-kyang gulsuk gwen, hen deban nen nënaka kwasang gwibirida gwen– Kristus mo kim ekakim nabakam ëliwehe song gwek. Sap Zen Zen nëno mae mo nola. Nen an zëno tim makane lowe he'an. 16 Zen de nësa golësyal ta gwenkam, nëno mae mo lowe henna dekam san de aha-ere tim de syal gwen makan lwa gwenan. Srën-srënkam hom. Sap aha-ere timni, zëno sana, danna, hen kala, zen man zënaka mas neibirida gwenan– dekam dikim timni in dawemkam mam gwen hap hen tatete gwen hap. Nen zebe nënaka dawemkam kwasang eibirida gwenan, hen Kristus mo timni zep tatete gwe zahe gwenan.

Ëse yang tabin zi makan de lowehe gwen hap de ol:

17 Zen in zebë Bian Yesus mo bosekam emsa gubirida'an: Em bahem Alapsa de tame tan srëm zi mo kim lowehe gwen. Sap kire zini enlalana mes ëhaï gwek. 18 Sap zëno mae mo enhona mes kawesiki, hen ngaya gwen hap dena insa Alap gol gwizim'ira, zen desa hom tame nu'in. Sap zen zëre mae mo enho lilikinni mes Alap hap dayalsïblik, zep hëndep Alap osan de ang tan hap nola mes ëdrak-drak gwek. 19 Zen mes anakan de lik gwibinni baes tak, “An dawemsaë o'an. An kareksaë.” Zëre mae mo tim nikore hole-hlesa mes anakan blol neibik, “Sap asa desan en ang ta gwer.” Hen zëre mae mo timni mes sosok nuk– dekam de hole-hlesa mam gulsuk gwen hap.

20 Hwëna Kristus hup dena insa ena ësane gwek, zen kire san dep hom– 21 men kirekam sap emsa tawa da gwibikye. Hen em

kime Deban ëraha-en gwëk, em mese sap anakan tame lak, “Zen eiwa lalak enna.”²² Zen in zebë etan emsa gubirida'an: Emki ere mae mo ëpba lowe henna insa hole-hle naban hiri son. Zen in san de blë nabare kire-kirena kiye– ase naban. Sap ëpba lowe henna in, zen zëwe beya gwëk– boton hap dena, hen swi soson hap dena.²³ Diki eno mae mo enhona hen enlalana zen kitak ëëse gwen.²⁴ Ere mae mo lowehen ësena insa emki aha zi hip goltrei gwizimdin– baju ësesa de ala son makan. Sap Zen Alap angkam emsa ëse tabi'ira– san de aha zisi de yang tasibinni kiye, hëndep zëre mo nwe-mase tangan makan, dam-dam enkam de lowehe gwen hap, hen eiwakam de zëre en onak ëtal gwësin hip.

²⁵ Zen in zep, aya-wal oso-wal, boton olkam bahem tangan enaka tonbirida gwen. Kristen bose omka eiwa de ol enkam em tonbirida gwen, sap nen apdenak mese Kristus mo timnik bitï gwëk.²⁶ Em de jal ta gwenkam, jala in bap zen karek san dep emsa kang gul gwen. Yakla nwena bap zen dum gwëhen– em de nama jal gwe tinennakye.²⁷ Dowal mo kigï hap bahem orana kles tyasik gwëblan.

²⁸ Sowë tam wenyä, em sowësa baes tan. Diki ere mo irse gwen en nakon em gulin gwen, hen dekam em tahalha wenyaka mas gwibirida gwen.²⁹ Eno mae mo ëk nakon bap zen karek-karek ola hen swi ol maena te so gwen. Diki wal bosyansa dikim tatete tabin hip de olsa em ton gwibin– men kire enkam zëbe mae hap dakastilzim'inke. Kirekam de ol aïsili zen dawemsa esa kim ol gwizim.

³⁰ Dawem enkam lowehe gwëk. Kareksa de gol gwenkam bap nen Alap mo Enhona ja-ja ta gwen. Sap Zen mes nëno mae mo enhonak anakan ale gulku, “An Alap mo bi gwëblan zi.” Enho mo alena in, zen dekam esa aumwa hap de yaklanak yaïng gwer– men dekam tangan de nësa kawësin nikon gwiswe sone'ankaye. Zep bap nen ja-ja ta gwen.

³¹ Enlala ennak de jal-jalsa em jek-jak gun. Bahem enaka u sal-sal gwibirida gwen. Bahem tangan enaka nop-nop gwibirida gwen, hen bahem enaka lamang ta gwibin. Tingare kareksa em hli yun.³² Diki em enaka kwasang gwibirida gwen, hen sae-sae enlala enkam em lowehe gwen. Emki hwë-hwëkam wal bose wal oban ere mae mo karek-karekna eititi gwe-gwibin– men kirekam hen Alap eno mae mo karek-karekna ep eititi gwibir-zimkike. Sap Kristus Zen kire hap te-lidak sonnäk tilki.

Ngatannak de lowehe gwen hap de ol:

5 Sap em in Alap zère mo dang tīnīnak de was, zen in zep zère mo kim de hen lowehen hap em äalp gwe-gwen. ² Dikire kwasang-kwasangna eno mae mo lowe hennnak mam gwek– men kirekam Kristus nësa kwasang gwibiridakake, hēndep zep nëno mae mo kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip Zēnaka zerguku. Zēno syala in, Alap man tangan sam gwesibirki.

³ Emsa mes Alap hlīl inki, zep ebe mae hap hom dakastīlzim'in– auhu-kama hole-hle san de etan ang ta gwen hapye. Zep kahalo hap de hole-hle naban te-ala beya gwen hap de hole-hle naban emki langa sosun. Ki hwēna emsa sa aha zi nenbiridal, “Zen Alap mo hlīl irin zisi hom.” ⁴ Eno mae mo ēk tihī nakon bap zen ol-wak ola wet so gwen– hen swi ol weha mae naye. Kirekam de ola hom ebe mae hap dakastīlzim'in. Diki eno mae mo ēk tihī nakon anakare ol zen wet so gwen– “Bian Alap, Em asa sam ta gwibirida.” ⁵ Emki ēenlala gwen, swi enlala enkam de gwēn zini, kahalo soson wenya, hen te-ala beya gwen hap de hole-hle wenya, zen molya Alap ne Kristus nik mo īrik gīnnīk bīti gwēk. Te-ala hap de hole-hlena in, zēno nwe-masena apdenak– yang tasīn dowalsa de boklesa kom so gweblan nabanye. ⁶ Bap zen zini emsa anakan boton ta gwibin, “Alap mo jala molye kire nakon hla kuk.” Hwēna karek-karekna in, dekon sa ki Alap mo sērkam de jala hatal– men zen Zēnaka betek nēbla srēm gwe-gwenan, zēbe mae hap denaye. ⁷ Zep kirekam de boton tam zi niban, bahem golēsiri gwe-gwen.

⁸ Sap em hen orep enho kawesin nike lowehe gwēk, hwēna angkam Bian mes enho nakon emsa ngatan tabirki. Zep angkam ngatanna in zao en em lowehe gwen. ⁹ Sap ngatanna in, dekam sa eno mae mo lowehen nakon dawemna wet so gwer– dawemsa de aha zi hip goltrei gwizimdin hip de enlala, dam-dam enkam de gwēn enlala, hen eiwa de enlala naye. ¹⁰ Zen in zep em äalp gwe-gwen– ekakim dawemkam tame ul gwēk, “An Bian mo dwam gwibinni. An zēno dwam gwibin nika hom.” ¹¹ Kawesinnik de lowehe gwen zi mo syala zen waba hap. Desa emki hwaulsun. Hen anakan emki jalse gwibirida gwen, “Desan bahem ang ta gwen. Zen karekna.” ¹² Sap enlala kawesin zini insa aningkim syal nei gwibirin, ol enkam de desa aīsīl gwibinkim, zen hom tangan Kristen zini nēbe mae hap

dakastilzim'in. ¹³ Hwëna ngatan zi mo lang nakore ngatanna in kim nëbon mae zìl ane gwenan, zen dekam zebe anakan tame ul gwenan, "Hare kirekam de syal gwibinni, zen karek sake."

¹⁴ Zen in zep tërya anakarekam da gwenan,

"Men zen nini truwe'an, em luk tan.

Em in zen tok-tok makan lowe he'an, em èngaya gwen.

Sap Kristus man ebon mae onak zìl ine'ara."

¹⁵ Zen in zep, ere mae mo lowe henna, emki dawem enkam kara gul gwen. Enlala joblo-top zi mo kim bahem lowehe gwen. ¹⁶ Bian de ebe mae hap dawemsa de aha zi hip goltreizimdin hip de orasa kles tyasik gwizimdinkim, desan en em ang ta gwen. Sap langna an angkam man tangan jal-jala taman kin'an. ¹⁷ Mamakkam bahem lowehe gwen, hwëna emki enlalasa anakan langa tasik gwen, "Bian mo abe hap de dwam gwibir-blinna, diki an dë kirekam moye." ¹⁸ Ho mamakna bahem mamkam otde gwibin- dekon de èmamak gwe-gwen hapye. Ki hwëna eno mae mo lowe henna dekon sa tangan ayang sik mo kim hai gwer. Hwëna diki Alap mo Enho Zen eno mae mo enhonak suwen. ¹⁹ Alap hap de tërkam em enaka tatete ta gwibin- sap zëre mo èbpa ola kore tërkam, sap Kristus hup de tërkam, hen Alap mo Enho nakore tërkam. Eirzi-Biasa de isrip-sri gwizimdin tërya dikire eno mae mo enhonak beya gwek. ²⁰ Hen banakare maesa de goltowe gwenkam, emki Bian Yesus mo bosekam Alapsa anakan gu sone gweblan, "Ema asa sam tanda."

We-zi dare de kirekam zënaka igwë gwen hap de ol:

²¹ Nen apdekame Kristus mo timnik bitì gwek, zen in zep nen nënaka blikip gwesibirida gwen- san de Kristus Zënaka de blikip gwesiblinna kiye.

²² We walya ere mae mo zisi em blikip gwesibirida gwen- men kirekame Bian Yesussu blikip eisik gweblananke. ²³⁻²⁴ Sap Alap mes zi hip golzimki- zen de we walsya nol gwibiridan hap denaye, in kirekam hen Kristus hup golblakake, Zen de jemat-jematsa nol gwibiridan hap. Sap Zen Zen nola. Nen an zëno taha-tana makane lowe he'an. ²⁴ Zep jematna nen men kirekame nësa de ngaya tabin hip de Zini Kristussu blikip eisik gweblanan, we walya zen hen kirekam em zi wal omka blikip gwesibirida gwen.

²⁵ Zini we wal omka emki hen kwasang gwibirida gwen–men kirekam hen Kristus zère mo jemat yawala kwasang gwibirkike. Zen zep hēndep zère mo timni golguku– ²⁶ dekam de jemat zem insa ngan gwehen tangan naka Zèn bi gwibin hipye. Nen zebe hokam de su tabin sin ang ta gwenan. Dekam zep nwe-mase gwe-gwenan: Zen mes nēsa hokam hen zère mo ol dawemkam ngan tasibirki. ²⁷ Zen mae hap ki kirekam nēsa syal gwibirki: Dekam de hēndep denaban zère mo we makan golgwē gwen hap, sērkam de nwe-awes naka. Zen zep nēsa aha-en aha-enkam oto tasik gwibirida– nen dikim saher srēmkam, karek mae srēmkam, hen enho kles gwesin srēmkam ngan gwehen nik zère han zergwē gwen hap. ²⁸ Zen in zep hen zini em kirekam em we wal omka kwasang gwibirida gwen– san de ere mo timni kiye. Sap zi de we zemka kwasang gwe-gwibinni, zen apdenak– zère mo timsi de kwasang gwibin nibanye. ²⁹ Zini nen hom tangane nère mae mo timni da kulsuk gwenan, hwēna dawemkame kara ul gwenan. Zen kirekam hen Kristus jematna nēsa zère mo tim makan kara gul gwenda. ³⁰ Sap jematna nen an eiwa Kristus zère mo timni.

³¹ Men kirekam Alap mo olak lwak,

“Zini an-bi zemka hli sonkam– dekam de we zeban aha-en ēn hapye. We-zi darena in dekam Alap mo nwenak san de aha-ere timni kiye.”^e

³² Alap mo ola in, zen olk san de tanganna, hwēna zēno dam gulsunnu ahana, Kristus de jemat zeban aha-ere tim makan golgwēn hap. ³³ Zen in zebē hen emsa gubirida'an: Zini we wal omka em ere mae mo tim makan kwasang gwibirida gwen. Hwēna we walya hen zi wal omka em blikip gwesibirida gwen.

**Walas zik de an-bi zik mo ol san
kirekam ang ta gwen hap de ol:**

6 Walasna, em ane-bia uk mo ol san em ang ta gwen, sap Kristen walas hap zen kirekam dakasti'in. ² Sap Alap mo olak man lwak,

“Ane-biasa em blikip gwesik gwizimdin.”

Hen Alap mo dare taha-tapak de jalse gwen olak, walas hap dena in srēn. Sap zēno aumwa topnak anakare gu-gubiridan ola man lwa'an,

---

^e5:31 Kej 2:24, Mat 19:1-9, Mrk 10:1-12

3 “Em de ane-biasa blikip gwesik gwizimdinkim, em ailya gwibin nika esa hla kul gwer, hen eno mae mo okamanak de gwenna sa blal gwer.”^f

Bi zik de walas zemka kirekam golélowehe gwen hap de ol:

4 Bi walkam dena, walas omka bahem olkam hit ti gwibin. Ki sa hwena emsa husus neibirida gwer. Diki dawemna Bian Yesus mo dwam gwibin sin em oto tasik gwibin hen tawa ta gwibin.

**Tana iltikinnik de zi de kirekam
lowehe gwen hap de ol:**

5 Men zen zi mo tana iltikinnik ebaru gwe-gwenan, emki ere mae mo zi bina in mo ol san tungare enho naban ang ta gwen— dawemkam de blikip gwesiblin naban hen airin niban, men kiye, Bian Yesus Zenaka de blikip gwesiblinna. ^g 6 Zen kirekam em lowehe gwen— sap zi bina in de zen emsa kara tabin srëmnak, sap emsa de kara tabinnik. Hwena anakan em eenlala gwe-gwen, “Ee an diki Kristus mo tana iltikinnik de gwë gwen zi. Zi mo tana iltikinnik homë. Ee zep asa aha-ere enlalakam Bian Alap mo dwam gwibin sin zini an hon syal gwe-gwer.” ⁷ Zen in zep em isrip-sri naban ere mo zi bina in mo syala gol gwen— anakare enlala naban, “Asa an Bian Yesus awe de syal gwen hap dam tasiki, zep ee an zëno syalsaë go'an. Zini an moka homë.” ⁸ Emki hen eenlala gwe-gwen, “Dawemsa de syal gwe-gwibin wenya, Bian sa zëbe mae hap dawemna golzimdi— sap tana iltikinnik de lowehen wenya kip, hen sap kirenak de lowehen srëm wenya kip.”

---

^f 6:3 Kel 20:12, Ul 5:16

^g 6:5 Orep tangan zini hen aha zisi karekkam jap nul sonenda gwëk. Zi de tahalha hap zëre mo bon yalsa sul sonen srëmkam, desa man dahyo gwëk— pasarak de hwena aha zi hip te-ala hap lidak tabin hip. Zëno bon de srëkam yawal gwenkam, dekam we wal walas zeban dahyo gwëk— desa de kitak lidak tabin hip. Men desa kirekam lidak da gwibik, zen dekam zep hwena zi bina in mo tana iltikinnik ebaru gwe-gwëk. Dekam hom beyakam ehëya-hya gwe-gwëk. Sap heya gwen naka de etan balk tankam, desa man damera gwëk. Tana iltikinnik de ebaru gwe-gwen zini, desa sap de lek-lek ta gwibin, ahaksa tamera gwen. Pemerinta hom kire hap jalse neibirida gwëk. (1Tim 6:1-2, Tit 2:9-10)

**Zi de zère hon de babu gwen zisi kirekam
golëlowehe gwen hap de ol:**

9 Em hen zisi de bi gwibiridan wenya, dawem enkam em golëlowehe gwen— ere mae hon de ëbabu gwen zini in saye. Bahem jala ban anakan tik-tik ta gwibin, “Em de ansa nabakam syal gwibin srëm kam, ëe asa emsa lek tyal.” Emki ëenlala gwe-gwen, “Deban mae apdekam nëno mae mo Zi Bina hen ki—in Zen ngatan zi mo langnak gwë'araye. Hen Zen hom ahakore en naka nwekam golëake gwenda.”

Mae hap de ol: Eijan hap em ëtamal gwen.

10 Zep aumwa hap ëe ama emsa gubirida'an: Bian han de zeraha-en gwen ennak nen tatem ëzauk gwen, sap zëno sosonna mam tanganna. 11 Sap nen angkam dowal mo kigï nabane ërei ja'an, hen zen mes tangan eijan hap tewesiki. Zen in zep, eijan hap de kirekam-kirekamna mensa Alap nëbe mae hap gol gwizimmira, desa nen kitak alala tan hen teirensin. Zen dekam esa tatem ëzaul. 12 Sap nen zi bosyan han de eijan hap home ëtamal gwe'an. Hwëna kirekam-kirekam dowal-dowala ban de golëeijan habe ëtamal gwe'an— men zen angkam de lang kawesinni ansa bi neibi'inke, hen men zen ngli nakon tingare dowal-dowala teipsinkim irik ni'in halke. 13 Zen in zep, tingare Alap onakore eijan hap de kire-kirena insa nen teirensin hen alala tan— dekam de dawemkam nëno mae mo jal zini insa golëeijan hap, zen de nësa tobe gul zunnak, hëndep eijan yala in de tap gwennak eka nama tatem ëzauk.

14 Zen in zep, nen tatem ëzaun. Alap onakore eiwa de ola, tak makan nen darak tan. Hen anakare enlalana biti makan nen darak tan, “Alap eiwa mes abe hap golblaka— ëe dikim zère mo nwenak gwën hap, san de kareksa de gol gwen srëm zi.” 15 Alap onakore ol dawemna, zère han dikim zerumlae gwen hap dena, zao en nen ki tatem ëzaun. Zen san de eijan hap de sepatuna kiye— nen dikim tatetekam ëzaun hup dena. 16 Dowal mo kigï mo gwetapna, zen syauk nuban. Zen de nëbon tisiin srëm hap, Biansa nen anakan taibli gweblan, “Zen Zen sa asa il gwehe gweblala.” 17 Eijan hap de topina, zen anakare enlala naban nen lowehe gwen, “Asa mes Yesus ngaya taka.” Hen Alap mo ola, zen nëbok makan nen teirensin, sap Alap mo Enho nakore sosonna, zen zëwe. 18 Banakare maekam de lowehen

nakon, Alapsa nen zère mo Enho nakore sostonkam gu sonebla tine gwen. Salok-salokkam nen lowehe gwen, hen Alapsa de abe ta gwenna bap nen esin gwe hana gwen. Ere mae en hap bahem gu sone gweblan, hwëna tîngare langnak de Kristen zi hip em hen gu sone gweblan.

¹⁹⁻²⁰ Asa hen ol gu sonenkam bahem eititi gwe-gweblan. Sap ëe ol dawem gol halada gwen jal habë jalom ëk tîhînak awe gwë gwe'an– Kristus hup de ol aning gunsu de Yahudi srëm zi mo lang san dep gol halada gwen hap jal hap. Anakarekam emki gu sone gweblan, “Bian, Paulus hup enlala blala ing ta sone gwebla– zen dekakim udobe naban ëngaya gwen hap de ol dawemsa srip gulsuk gwizimki.”

Aumwa hap de ol:

²¹⁻²² Nëno mae mo wal bose dawemna, Tikikus Bak, zen tatetekam Bian mo nganak syal gwe-gwenda. Zen sa emsa ëkkam abe hap de ola anakan tonbirida zala, “Zen angkam kirekam bwinak gwë'ara.” In zebë ebon mae osan dep zer sone'an– zen de abe hap hen ano wal bose wal hap denaka emsa tonbiridazan hap. Eno mae mo abe hap de enlala ngalapna dekam sa sëwe hera.

²³ Dikire Bian Alap ne Bian Yesus Kristus nebon onakon ebe mae hap hata gwizimk– em dikim kwasang-kwasang naban lowehe gwen hap dena, hen Zëna en naka dikim ta'blizimdin hip denaye. Sap em in zère nik mo taha terenake lowehe gwe'an. ²⁴ Dikire Alap onakore kwasang-kwasangna ebon mae onak lwa gwëk– hen tîngan men zëbon mae Bian Yesus Kristus hup de kwasang-kwasangna tînsin srëmkam lwa gwenanke.